

Documents per a la història de la moneda municipal de Cervera (1462-1626)

J. M. LLOBET I PORTELLA

INTRODUCCIÓ

Tot i que alguns documents relacionats amb les encunyacions monetàries municipals realitzades a Cervera des del segle xv ençà es troben ja publicats,¹ el fet que la major part dels textos es donessin incomplets, els errors que mostren, la dispersió dels estudis que els contenen, cosa que dificulta la seva consulta, i la recent localització de nova documentació inèdita, ha aconsellat reunir tots aquests textos documentals en un conjunt homogeni que permeti tenir una visió global del procés i, a la vegada, possibiliti la identificació material de les peces batudes.²

En conseqüència, presentem, ordenats cronològicament, tots aquells documents sobre moneda municipal cerverina que coneixem produïts des de l'any 1462 fins al 1626. No hi hem inclòs els de la guerra dels Segadors tant a causa de la gran extensió d'alguns documents com per les circumstàncies especials que envoltaren aquestes encunyacions. En tot cas, creiem que mereixen un estudi a part.

1. Principalment a CARRERAS Y CANDI, Francesch, «Turbacions a Tarragona y altres llocs motivant encunyacions monetàries», *Boletín Arqueológico*, 18 (1906), p. 647-651; Ídem, *Dietari de la guerra a Cervera. Des del 1462 al 1465*, Barcelona, Baxarias, 1907, pàssim; LLOBET I PORTELLA, Josep M., «Les monedes i pallofes de Cervera», *Acta Numismàtica*, III (1973), p. 210-219; Ídem, «Nova aportació sobre les monedes i pallofes de Cervera», *Acta Numismàtica*, VI (1976), p. 221-223; CRUSAFONT I SABATER, M., *La moneda catalana local (s. XIII-XVIII)*, Barcelona, Societat Catalana d'Estudis Numismàtics, 1990, p. 145-150.

2. Cal tenir present que a Cervera es va encunyar, també, moneda eclesiàstica i ploms de veremes. Es dona informació sobre aquestes peces als estudis de Llobet i Crusafont esmentats i a LLOBET I PORTELLA, Josep M., «Documents per a la història de la moneda eclesiàstica de Cervera (segles xv i xvi)», *I Congrés d'Història de la Moneda*, Barcelona, Asociación Numismática Española, *Gaceta Numismática*, 108, 1993, pp. 19-31.

Totes les transcripcions dels documents han estat realitzades a partir dels textos originals, dels qual se'n dóna l'oportuna referència. El criteri d'edició ha estat l'habitual: resoldre les abreviatures, introduir els signes d'accentuació i de puntuació i regularitzar l'ús de les majúscules. Les lletres afegides van entre claudàtors.

DOCUMENTS

1

1462, novembre, 20. Cervera

El Consell de Cervera acorda fer batre moneda.

Arxiu Històric Comarcal de Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1462, f. 110v.

Sobre lo batre moneda, que pus se'n pot fer o batre, que'n facen.

2

1465, maig, 14. Cervera

El Consell de Cervera acorda escriure a diverses persones, amb la finalitat de fer venir a la vila un fabricant de moneda, i encomana als paers i prohoms que, mentrestant i en cas de trobar una persona hàbil, en facin fabricar.

AHCC, FM, *Consells*, 1465, f. 36.

E més fonch provehit per lo dit conseyll que sie scrit al noble Bertran de Armendariz e altres persones a qui sie necessari, en forma que en tot cas del món se don orde que lo moneder vingue per fabricar la moneda. Cometent als dits honorables senyors de pahers e a quatre o cinch pròmens que ells se puxen penre e elegir que, si entretant trobaran alguna persona o persones sàpien fabricar moneda, que'n facen fer bona e leyal, segons se pertany.

3

1465, maig, 28. Cervera

El Consell de Cervera acorda la fabricació de moneda de bona lliga, segons la de Barcelona, i amb la intervenció dels dos mestres de la seca i un argenter.

AHCC, FM, *Consells*, 1465, f. 36v.

En lo qual conseyll fench preposat per los dits honorables pahers dient que la magestat del senyor rey, per la molta amor e voluntat que té en aquesta sua vila e singulars de aquella per ésser-li tan feels, volent beneficiar de alguns specials beneficis e privilegis aquesta vila, ha dat licència e facultat, ab ses letres closes, que ací se puxe fer e fabricar moneda. E perquè desigen per obtenir aquest privilegi e licència perpetualment, volrían la dita moneda se face tal qual se pertany. E que volrían en aquestes coses fossen eletes persones spertes, per ço ho reporten en lo present conseyll los hi plàcie provehir e pensar, car ells són promptes en fer e executar tot ço e quant per lo present conseyll serà provehit, ordenat, acordat e deslberat sobre les dites coses.

Sobre açò lo dit honorable conseyll volch, acordà e provehí que, juxta la voluntat, licència e manament de la magestat del senyor rey, sien fetes e fabricades monedes de bona lligua, segons la de Barchinona, en la qual fabricació e lligua hàian entrevenir los honorables mestre Luys Serena e Anthoni Meyà, per mestres de la secha, e que y hàian haver lo argenter en fer la lligua, e que no's puxe fabricar la dita moneda sens intervenció dels dits mestres, los quals hàian a tenir los encunys o molles de lles dites monedes e les claus de la casa de la secha a on se batrà la dita moneda.

4

1465, juny, 22. Cervera

El Consell de Cervera acorda disposar de l'argent de les esglésies per a l'encunyació de moneda, substitueix, per malaltia, un dels mestres de la seca i encomana als paers l'obtenció de guanys raonables en la fabricació de moneda, la qual es batrà en nom de la vila.

AHCC, FM, *Consells*, 1465, f. 38.

Item fench preposat en lo dit conseyll per los dits honorables pahers dient com aquesta vila [ara ha licència] e facultat del senyor rey de fer batre moneda, que és un[a] special e singular gràcia e benefici [per] aquesta vila. E està veritat que aquesta universitat és constituïda en molta inòpia, que no ha un diner que puxe pagar axí als asoldeïats, los quals són molt necessaris en aquesta vila, com encara altres càrrechs, ni menys han argent que puxen fer batre, ni'n troben si donchs no prenen de lles creus, reliquiaris, càlcers e altres argents, axí de la sglèsia maior com altres, los quals la vila ha fets e paguats, car altrament ells no poden haver diners ni han forma ni manera poder pagar los dits asoldeïats, los quals se'n iran si no'ls paguen, e axí aquesta vila restaria ab molt gran perill de perdre's, e ja poden veure lurs savieses ab quanta strenuitat trebayllen en haver aquesta vila, e saben bé que hich ha poca gent e aquella inàbil a la defensió de la vila per causa de la fam, e si los enemichs entraven, ço que Déu no vulle, no n penrían algú a mercè ans ho degolarían tot. Per què és necessari e són de parer que abans despenguam tot quant la vila ha, axí de sglésias com altres coses, ans de venir en mans ni poder de tant tirans e cruells enemichs. E açò crehem serà fer servey a Déu e denfenre la cosa pública e restaurar molts ignocents de la mort. Reporten-ho en lo present conseyll que en totes aquestes coses los plàcie sàviament, madura e scienta, provehir, pensar e deslberar en forma sia a servey de Déu, de la magestat del senyor rey e ben avenir e salvació e restauració de aquesta vila,

car ells són contents de fer e executar tot ço e quant per lo present conseyll serà provehit, acordat e deslberat.

Sobre açò lo dit honorable conseyll, ateses e considerades totes les coses damunt dites que són en servey de Déu, defensió e augmentació de la cosa pública, volch, acordà, provehí e comés als senyors de pahers que ells se puxen penre qualsevulle argent, axí de la sglésia maior com de altres sglésies de la dita vila e de altres, per empenyorar e fer fer moneda de aquell per subvenir e socórrer a la dita vila e necessitats de aquella, en manera sie preservada de mans dels enemichs e de inconvenients e perills. E que agen a penre de aquell argent que sie de menys musa e fabricació, per ço que sie menys dany de la vila, lo qual argent hàian a pesar o fer pesar e continuar o fer continuar lo que pesarà en forma e manera que en sdevenidor se'n tròpia rahó e puxe ésser restituït a les dites sglésies e refetes les formes en què eran construïts, quant que quant a Déu sia placent aquesta vila vingue ad pinguïorem fortunam.

Item fonch preposat per lo honorable mestre Luys Serena, metge, en lo dit conseyll dient que no ignoren lurs savieses com per lo present conseyll eren stats elets lo sènher n'Anthoni Meyà e ell per mestres regidors e vehedors de la moneda que ara novament se fabrica en aquesta vila, ab expressa licència e gràcia que la magestat del senyor rey ne ha feta en aquesta vila, e que lo dit Anthoni Meyà seria malalt e impedit, que no pot entrevenir en la dita fabricació de moneda, per tant ho reporte en lo present conseyll que ls plàcie associar o mudar-n'i altres, com ell no si sente prou sufficient en tals coses, com no n'haia experiència, e per obtenir e conservar aquesta gràcia del senyor rey és de molta necessitat si face e's bate bona moneda. Reporten en lo present conseyll los hi plàcie provehir.

Sobre açò lo dit honorable conseyll acordà e elegí e associà al dit mestre Serena lo honorable en Berenguer Miquell, qui abdosos hàian càrrech de fer fer e fabricar la dita moneda, segons los dits mossèn Serena e Anthoni Meyà havían ja potestat per lo present conseyll. Cometent als senyors de pahers que ells puxen imposar en la dita moneda quís bàtia algun guany que'n resulte a la vila onest e rahonable, e que tota la moneda que's batrà se haia a batre en nom de la vila, e que de aquella sie tenguda responre e dar rahó los dits mestres en nom de aquella, als quals mestres e fabricadors de moneda, los dits honorables pahers, puxen constituir salari o dret per march de açò que batran e fabricaran.

5

1465, desembre, 23. Cervera

El Consell de Cervera nomena una comissió de diverses persones amb la finalitat de resoldre el problema ocasionat pels sisens de baixa lliga que circulen.

AHCC, FM, *Consells*, 1465, f. 95v.

E més fonch preposat en lo dit conseyll per lo dit molt magnífich mossèn Bernat Çaportella, cavaller e capità dessús dit, dient com ell stà molt turbat en quina ni qual manera se poria provehir sobre lo fet dels sisens, per ocasió dels quals li venen tots jorns fer moltes sclamacions, que les gents no ls volen penre per ço com són falsos; ha pensat e és dat en parer que si la vila volia lançar e avorrir cent lliures, que en açò se daria algun remey. En aquesta forma, que fos feta crida que tothom hagués a denunciar los sisens que tenen e aquells fossen presos de aquells qui són a compte e que fos hagut argent, lo que

haver se poria, de alà hon ne aia, comprant-lo la vila, e que fos treta tota la ligua qui's poria traure dels sisens, e fer-ne de tot una massa, e que'n fossen fets reals e mig reals e que de qui avant los sisens fossin inhibits e trencats tots los qui's trobarían falsos. E com los dits reals e mig reals fossen batuts e fets, que fossen restituïts per sou e per liura de açò que exit ne hauria, e creu que no seria molta la pèrdua. E así les altres viles e ciutats seguirían e farían semblant, car en Leyda ni Balaguer tampoch no'ls volen penre. E axí no passarían dos mesos que aquesta vila recobriria bé lo que hauria perdut ab los sisens, car tantost que sisens no hich correguessen les vitualles abundarían e se'n hauria molt millor marcat que huy ne ha. Per què ho reporte en lo present conseyll que en aquestes coses [*espai en blanc*].

Sobre açò lo dit honorable conseyll volch, acordà, provehí e elegí los honorables en Berenguer Miquell, Anthoni Comalada, Ramon Steva, Ffrancesch de Sanahuga, Johan Borràs, Anthoni Meyà, als quals dóna tal e tanta potestat com lo present conseyll ha, en provehir sobre lo fet dels dits sisens en e per totes aquelles vies, formes e maneres que a ells serà ben vist fahedor cum incidentibus, deppendentibus et emergentibus ex eisdem, car ara per lavors et equa lo dit honorable conseyll ha per ferm e per agradable tot ço e quant per ells serà provehit, acordat, deslberat e fet per qualsevol forma e manera.

6

1465. Cervera

El clavari de la universitat de Cervera justifica el pagament fet a Bernat Guiam, ferrer, dels encunys de fer moneda.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1465, f. 87.

Item li és degut, los quals donà a n Bernat Guiam, farer, per raó de fer los feres dels molles de fer moneda e altre faramenta. I lliura, III sous.

7

1466, gener, 22. Cervera

El Consell de Cervera acorda atendre la petició formulada per Antoni Comalada, encarregat de reconèixer els sisens, el qual demana un estipendi pel seu treball.

AHCC, FM, *Consells*, 1466, f. 22.

E més fonch preposat en lo dit conseyll per los senyors de pahers dient com lo senyor n'Anthoni Comalada, al qual era stat donat càrrech de regonèixer los sisens si són bons o mals, se hanuge de regonèixer-los e diu que de qui avant no y entén entrevenir si no y ha algun stipendi, car molta fatigua e destorb ne reporte. Reporten-ho en lo present conseyll que'ls hi plàcie provehir e conseyllar que y faran ni com se'n regiran.

Sobre açò lo dit honorable conseyll acordà e comès als senyors de pahers que y provehèscan segons a lurs savieses serà vist fahedor.

8

1466, febrer, 11. Cervera

El Consell de Cervera acorda donar 20 sous a Antoni Comalada pels seus treballs de reconèixer els sisens.

AHCC, FM, *Consells*, 1466, f. 31.

E més fonch preposat en lo dit conseyll per los dits honorables senyors de pahers dient que per semblant conseyll era stat comès a ells que provehissen sobre cert estipendi que lo sènher n'Anthony Comalada demanave per regonèixer los sisens si eren bons o mals. E de fet li n volían donar per a perdius e ell [digué] que no'n faria res, que cinquanta sous ne hauria, e per ço no's són concordats ab ell e han fet que de qui avant n'age càrrech n'Anthoni Bonet. Per què ho reporten e tornen en lo present conseyll que ls plàcie provehir e deliberar que serà rahó lo dit Comalada haia per lo trebayll que ha hagut fins ací de regonèixer los dits sisens.

Sobre açò lo dit honorable conseyll volch, deliberà e provehí que sían dats vint sous barcelonesos al dit Comalada per los dits trebaylls, los quals sían presos a compte als senyors de pahers segons ara per lavors lo dit conseyll los pren a compte.

9

1467, juny, 21. Cervera

El Consell de Cervera acorda la fabricació de 100 sous de ploms, cada un dels quals valdrà un diner. Tindran circulació forçosa dins la població, tant pels veïns com pels forasters.

AHCC, FM, *Consells*, 1467, f. 68v.

Per los quals, attès e considerat que per causa de la guerra et alias aquesta vila és venguda en molta necessitat de monedes menudes, la qual cosa és molt nociva als drets e emoluments de la vila, que no valen lo que valrían si moneda menuda hi corria, és stat provehit, ordenat e acordat per bé de la universitat e singulars de aquella que sían fets cent sous de ploms que quade hu vàlegue hun diner, los quals se hàian a penre a pa, carn, vi e altres qualsevulle vitualles e mercaderias que los singulars de la vila venen e encara los strangers los hàian a penre dins la vila, axí en cambi com altres qualsevulle coses que compren ni venen, los quals cent sous de ploms al cap del mes lo clavari de la vila sia tengut quitar aquells, e que de açò sia feta crida que totem los haia a penre hoch e que a cap del mes totem qui n tingue que'ls haia a quitar, en altra manera que de qui avant no'ls seran presos.

10

1467, juny, 25. Cervera

El Consell de Cervera elegeix quatre prohoms per controlar la fabricació de 100 sous de ploms.

AHCC, FM, *Consells*, 1467, f. 69v.

E més fonch preposat en lo dit conseyll per los dits honorables pahers dient com no ignoren lurs savies[es] com per semblant conseyll és stat provehit que, per ço com no s'ich trobe moneda menuda, que sían fets cent sous de ploms e que en açò sían assignats pròmens qui ls facen.

Sobre açò lo dit honorable conseyll volch, acordà e elegí en fer los dits ploms los honorables en Ffrancesch de Sanahuga, Johan Moxó, Christòfol de Montbrió, Matheu Solà, o la maior part d'ells.

11

1467, agost, 19. Cervera

El Consell de Cervera acorda la fabricació de 40 lliures de ploms.

AHCC, FM, *Consells*, 1467. f. 77v.

E més fonch acordat, deliberat e provehit per los dits honorables pròmens que, atès e considerat que despeses e càrrechs augmenten tots jorns e la vila ha poques pecúnies e ja la vila ha licència de fer ploms, que sían fetes quoranta³ lliures de ploms per ço que de present la vila se'n puxa ajudar.

12

1467, novembre, 17. Cervera

El Consell de Cervera encomana als paers la fabricació de 25 o 30 lliures de ploms.

AHCC, FM, *Consells*, 1467, f. 84.

E més fonch proposat per los dits senyors de pahers dient com no ignoren lurs savieses la gran inòpia de aquesta vila e les grans congoxes, que tenen que pagar axí rondes, escoltes com encara foguatge al governador, com altres càrrechs, e no han un diner, car, no obstant ells congoxen los qui cullen lo tayll, tant és la gent congoxada que no poden traure diners, per ço, per repòs seu, haurían a bo fos provehit poguessen fer alguna quantitat de ploms.

Sobre açò fonch acordat e comès als senyors de pahers que ells puxen fer ploms, atesa la gran inòpia de la vila e per ço que puxen socórrer alà hon mester serà, fins en quantitat de vint-e-cinch o trenta lliures.

13

1468, febrer, 12. Cervera

El Consell de Cervera acorda canviar la forma dels ploms a causa de llur falsificació.

3. *Quaranta sobre trenta.*

AHCC, FM, *Consells*, 1468, f. 108.

En après fonch proposat en lo dit conseyll per los senyors de pahers dient com per causa de la guerra aquesta vila era venguda a molta privació de moneda, signantment menuda, e per ço havían convengut fer certs ploms, los quals se contrafan ja e falsifiquen. E per ço és mester la forma sia mudada.

Sobre açó lo dit honorable conseyll volch, acordà e provehí que los dits ploms, per quant se'n abusa ja e's contrafan, que sían commutats en altra forma. E lo que costarà que sia pres a compte als senyors de pahers.

14

1468, agost, 23. Cervera

El Consell de Cervera encomana als paers la fabricació de ploms, cada un dels quals ha de valer un diner. Entre aquests ploms i els que ja circulen de dos diners, s'arribarà a la suma de 100 lliures.

AHCC, FM, *Consells*, 1468, f. 118.

E més fonch proposat per los senyors de pahers dient com vuy se troben ja molts pochels dels ploms doblens, hoch es diu que se'n fan, és ver que'ls occorren moltes necessitats d'acà que han fetes despeses per rahó del carruatge que han tramès a Cardona e han fet pagar de la vila per ço que no haguessen a tallar, si lo conseyll ho deliberave que quitassen los doblens e que ffessen dinals, per ço com són molt pus dificultosos de fer que no los doblens, reporten-ho al present conseyll.

Sobre açó lo dit honorable conseyll volch, acordà e comès als senyors de pahers que ells puxen fer o fer fer ploms dinals fins a compliment de cent lliures ab los que ja són fets. E lo que costaran ni s'i despenrà que sia pres a compte als senyors de pahers.

15

1469, març, 27. Cervera

El Consell de Cervera encomana als paers i prohoms la consecució d'una autorització reial per poder fabricar malles o ploms que substitueixin els ploms que actualment circulen, ja que n'hi ha de falsos.

AHCC, FM, *Consells*, 1469, f. 28v.

E més fonch proposat per los senyors de pahers dient com la vila stà molt divesa e pobra, que no ha un diner, e senten e trobats que se'n hich han que's fan ploms falsos, e havien dat càrrech a micer Miquell Pere, vic[ecanceller?] del senyor rey, los agués licència del dit senyor que poguessen fer maylles e, com és tornat de Saragossa, los ha feta relació que lo dit senyor se serà prest ací e que essent ací hi provehirà. Reporten [*espai en blanc*].

Sobre açó lo dit honorable conseyll volch, acordà e comès als senyors de pahers e en aquells pròmens que penre si volran que si a ells serà vist fahedor suppliquen al dit

senyor o a son loctinent e primogènit sie de lur mercè vulle dar licència a la vila de fer alguna quantiat de maylles o ploms, ço que als dits honorables pahers e pròmens serà vist fahedor fins en aquella quantitat que ls plaurà, e que puxen quitar los ploms qui vuy corren e fer de altra forma e senyal, donant-los plen poder tant com lo present conseyll ha puxen provehir en les dites coses per totes aquelles formes, vies e maneres que ls plaurà e ells serà ben vist, havent ara per lavors per ferm a per agradable tot ço e quant per ells serà vist fahedor. E lo que si despenrà que sia pres a compte als senyors de pahers.

16

1469, juny, 8. Cervera

El Consell acorda que els paers puguin fer fabricar aquella quantitat de ploms que vegin factible.

AHCC, FM, *Consells*, 1469, f. 74v.

E més fonch provehit, sens preiudici de altres provisions, que los senyors de pahers puxen fer ploms fins en aquella quantitat que ls serà vist fahedor.

17

1470, juliol, 3. Cervera

Els paers de Cervera concorden amb Francí Tarroja, argenter, la fabricació de senyals per valor de 40 lliures.

AHCC, FM, *Moneda*, paper solter.

Capítols fets, inhits e concordats entre los honorables en Francesch de Sanahuga, Jacme Miquell, Johan Moxó e Johan Guerau, pahers l'any present e deiús scrit de la vila de Cervera.

E primerament, ab licència, auctoritat e decret del magnífich mossèn Johan d'Altarriba, cavaller e loch de capità de la vila de Cervera, attès e considerat que huy en la vila de Cervera no ha ne corre moneda menuda per cambiar e fer agualaments de comptes, és stat concordat e deliberat per bé e utilitat de la cosa pública de la dita vila que lo dit Ffrancí Tarroia, argenter, haia e sie tengut a tot lur càrrech e despesa fer e batre xxxx lliures de senyals, ço és xx lliures doblens e xx lliures dinals, de aquell metayll que ell volrà e elegirà, e aquells puxe scampar e cambiar per les gents axí de la vila com strangers, e tota hora e quiscuna veguada que qualsevulle persones strangeres li tornaran dels dits senyalls ell dit Tarroia los haia a cambiar e cobrar als qui ls li portaran e dar-los bona moneda sua pròpria e a tot son càrrech. E que lo dit Ffrancí Tarroia no puxe fer més avant de lles dites xxxx lliures dels dits senyals. E als de la vila no sie tengut cobrar-los si donchs no's mudaven o's levaven de tot, si donchs del beneplàcit del dit Tarroia no procehia o volgués fer.

Item és concordat entre les dites parts que lo dit Tarroia puxe mudar e cobrar los dits senyals tota hora que a ell serà vist fahedor e per tantes veguades com a ell serà vist

fahedor per squivar fraus, fer d'altres senyals e de aquell metayll e forma e senyal que ell volrà e deliberarà fins en la dita quantitat e no més. E si cas serà que més avant del dit nombre li serà atrobat, que vinguen a càrrech del dit Ffrancí. E encórregua en pena de cinquanta lliures per quiscuna veguada que lo contrari serà trobat.

Item és concordat entre les dites parts que tota hora que lo dit Ffrancí Tarroia volrà cobrar e mudar los dits senyals haia a ffer fer crida o cridas públicas per la vila de Cervera, las quals crida o crides haia a ffer fer la dita vila a càrrech de aquella que los de la vila dins spay de sis jorns e los strangers dins spay de huyt jorns li haian haver restituïts los dits senyals. En altra manera que passats los dits terminis, que de qui avant lo dit Ffrancí Tarroia no sie tengut penre ni quitar los dits senyals.

Item és concordat entre les dites parts que si cas serà que dels dits senyals se trobaran falsos ni sospitosos en alguna manera en poder de qualsevulle persones, que lo dit Ffrancí Tarroia per migà de la cort puxe perseguir totes aquelles en poder dels quals tals senyals seran atrobats, virilment e poderosa, e fer trencar e rompre los dits senyals, e en açò los regidors e síndichs de la vila sien tenguts fer assistència per interès de la cosa pública de la dita vila. En manera tal que sie càstich als tals delinqüents e aximpli als altres.

Item és concordat entre les dites parts que lo dit Tarroia sie tengut fer tota hora e quant serà request per part de la universitat de la dita vila de Cervera, mudar e recuperar los dits senyals, e per tantes vegades com serà request, entrevenint-hi una persona per part de la dita universitat per saber lo nombre dels dits senyals.

Retenen-se, emperò, los dits honorables pahers que si per part de la dita vila serà deliberat levar los dits senyals, que no'n còrreguen ni se'n prenguen per la vila, que ho puxen fer e que lo dit Ffrancí Tarroia haia e sie tengut aquells quitar dins spay de quinze jorns après que n serà request per part de la dita vila. E si cas serà que dins los dits xv jorns los dits senyals no seran stats tornats al dit Ffrancí Tarroia, que de qui avant ell no sie tengut quitar ni penre los dits senyals.

Item és concordat entre les dites parts que lo dit Tarroia haia e sie tengut, sobre totes e sengles coses en los presents capítols contengudes, dar bona e ydònea caució e seguretat a conexença dels dits honorables pahers, ab obligació de lurs béns, juraments, penes, homanatge e altres clausules e cauteles, rebotada com pus largament dictar se puxe.

Item volen les dites parts que dels presents capítols, etc.

[*Al dors:*]

Die martis tertia mensis iulii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o LXX°.

Ffuerunt firmata et iurata predicta capitula per dictos honorabiles Franciscum de Sanahuga, Iacobum Micha[e]lis, Iohannem Moxó et Iohannem Geraldí, paciarios predictos, ex una, et dictum Ffranciscum Tarroia, argenterium, partibus ex altera, convenientes et promittentes una pars alteri et sibi ad invicem predicta capitula et omnia et singula in eis contenta, iuxta eorum seriem et tenorem, tenere, servare, etc. Et pro maiori premissorum securitate dictus Ffranciscus Tarroia dedit in fideiussores venerabiles Matheum Iohannis et Petrum Cabrer, Yolantem, eiusdem Ffrancisci Tarroia matrem, et Yolantem, eius uxorem, et quemlibet ipsorum in solidum. Que quidem fideiussores gratis, etc., acceptarunt dictam fideiussionem, convenientes et promittentes quilibet ipsorum in solidum, cum dicto suo principali et sine ipso, teneri et obligati fore, etc. Et pro hiis obligamus, etc., iuramus, etc., renunciando beneficio novarum constitutionum, etc., et legi sive iuri dicenti quod primus conveniatur principallis quod fideiussor, etc.

Testes firme magnifici et honorabilis Iohannis d'Altarriba, paciariorum et Ffrancisci Tarroia sunt venerabilis et discretus Anthonius Çabater, mercator, et Iohannes Poncii, notarius, ville Cervarie.

Testes firme dictorum Mathey Iohannis et Petri Cabrer, fideiussorum, sunt dictus Iohannes Poncii, notarius, et venerabilis Ffranciscus Ponces, mercator.

Testes firme dictarum Yolantis, matris, et Yolantis, uxoris, dicti Ffrancisci Tarroia, sunt Dominicus Barberà, parator, et magister Petrus d'Alava, barbitonsor, cum magistro Thoma Ferrer, cirurgico, comorans.

18

1472, maig, 16. Cervera

Pere Torres, recaptador d'impostos de Granyena, mostra un pacífic i tres ploms de Cervera.

AHCC, Fons Notarial, Cervera, 43, Joan Ponç, *Manual*, 1471-1472, f. 37.

Die xvi^a madii dicti anni.

Petrus Torres, de Gra[n]yena, constitutus personaliter in villa Cervarie et in botiga Iohannis Font, barbitunsoris, coram honorabili magistro Ludovico Serena, diputato locali in dicta villa et vicaria, eiusdem verbo exposuit eidem similia: «Mossèn molt honorable, yo só ací per dir-vos com he complit lo temps que havia promès de plegar los drets dels novells impòsits en la vila de Gra[n]yena e que de aquí enfora poseu collector qui us plàcie, car yo de ací avant no me'n curaré, pus majorment com el senyor no vingue bé e yo no vull caure en ira sua; axí que, mossèn, feu lo que us plàcie. Só prest de donar lo compte de tot quant he plegat fins huy. Ya n'e desliurades al sènyer n'Anthoni Comalada diverses quantitats e ara, poch ha, tres lliures e sous (*sic*); no m reste sinò aquest pacífich e tres ploms que tinch en la mà; axí que vós en notari de açò levau-me'n carta pública perquè sia scusació mia en esdevenidor». Cui exposicioni verborum dictus dominus diputatus localis sich duxit respondendum: «Yo, sènyer, que no us desliuré de la seguritat, car no puch, com sie forçat haver-hi collector vós o altre. E axí me offir prest fer en açò lo que per justícia trobaré fahedor e deman trellat de vostra requesta». Dictus vero Petrus Torres dixit se stare et perseverare in suis dictis et prolatis, petens instrumentum.

Presentibus testibus Iohanne Font, barbitu[n]sore, et Ffrancisco Gordiola, tenerio, Cervarie.

Pari modo, eadem die in vico maiori, ante domum Anthonii Meyà, dictus Torres apposuit dicto Comalada similia: «Sènyer n'Anthoni, veus ací la moneda que m reste e he tinch a dar-vos del que he cullit dels impòsits de Granyena, no n tinch pus; axí matex veus ací lo scrit del que m deuen, si ls voleu penre, si no vós notari feu-me'n carta pública». De facto hostendidit eidem Anthonio i pacífich e tres ploms de Cervera in manu habendo, quibus sich dictis et hostensis dictus Comalada sich duxit respondendum: «Sènyer, tota hora que venreu ab lo compte de açò que haveu collit e reste en poder vostre e portareu moneda corrible e forçada de penre en Cathalu[n]ya, seré prest hoyr-vos e rebre vostre compte e lo que m donareu; lo pacífich no'l rebria, per quant no és moneda corrible e tinch exprés manament del arre[n]dador que no'n prenga». Et dictus Torres dixit se stare et perseverare in premissis, petens instrumentum ut supra.

Presentibus testibus discreto Anthonio Texidor, presbitero, et dicto Ffranci Gordiola.

1475, setembre, 8. Cervera

El Consell de Cervera encomana als paers que busquin una solució davant la necessitat de pagar cert deute. Hom considera la possibilitat que Francí Tarroja, argenter, fabriqui ploms.

AHCC, FM, Consells, 1475, f. 66v.

En lo qual conseyll fench proposat per los senyors de pahers dient com per comissió feta per lo honorable conseyll de la xxxviii^a a certa promenia en dar-les forma com paguaran los x sous per foch que ls són demanats ara per mossèn Bernat Eybri, diputat del principat de Cathalunya, los és stat donat tayll, lo qual no baste a pagar lo dit dret de deu sous per foch, ans ne manque encara xxxx lliures; lo dit mossèn deputat los donà air una requesta continent com lo temps de la sua estada así, juxta la comissió e instrucció que té, és passat, e que ell protesta de tots da[n]ys e despeses contra aquesta vila. E vist que lo tayll no baste, és stat pensat un cert spedient o partit sobre lo qual és mester per aquest conseyll sia ajudat a preguar un conseller qui és así, ço és, lo sènher en Francí Tarroga, que li fos plesent voler-los fer xv o xx o xxv lliures de ploms del quals se puxen ajudar, e prestar-los lo nom. És veritat lo dit Tarroga se dupte que si vol levar los ploms, com lo farà, segur la vila, quitant ell los ploms, li torn aquestes xx o xxv lliures de bona moneda. Reporten-ho al present conseyll que sobre aquestes coses los plàcie pensar e provehir en manera tal lo dit Tarroga sie segur de aquestes coses. E que ls plàcie provehir e dar forma com hauran la resta per pagar lo dit dret. En altra manera, si no u fan e da[n]ys e despeses venen a la vila, no sie càrrech lur, pus són prou certs que ells no han forma de pagar, mas del present conseyll, si no ls donen forma e manera com pagaran dit dret e altres càrrechs de la vila, segons per moltes voltes los és stat proposat, com lo tayll que ls és stat donat ni altres emoluments de la vila no basten a pagar los càrrechs que tenen tots al davant, ans los manquen passades cl lliures o més.

Sobre açò lo dit honorable conseyll, vista la tanta congosa e despeses que stan preparades a la vila e singulars de aquella, volch, acordà e comès als senyors de pahers que ells facen totes aquelles forces que poran en compellir totes aquelles persones que són stades tayllades per pagar lo dit dret de foguatge. E si no s poran exhigir les pecúnies tant promptament, que tota aquella quantitat que mancharà, pus no sie de xxx lliures amunt, que la puxen manlevar a interès o sens interès, la qual hagen a restituir del que restarà a cullir del dit tayll a altres persones de la vila, en manera que aquelles qui prestaran cobren, ço del seu, e no sien decebuts. E que en açò se hàian de obligar los senyors de pahers en nom propi e tots los qui són en lo present conseyll fins en quantitat, emperò, de xxv en xxx lliures, les quals se hàian a pagar e restituir del dit tayll, e açò sien tenguts jurar los senyors de pahers no convertiran lo dit tayll sinó en paguament de açò, lo qual sots virtut del dit jurament sien tenguts plegar per tot lo present mes e, dins aquell, pagar e restituir la quantitat que s manlevarà. E ço que costarà que sie pres a compte dels senyors de pahers.

20

1478, agost, 10. Cervera

El Consell de Cervera acorda pagar les 20 lliures que es deuen a Francí Tarroja i fer retirar els ploms que circulen per la població.

AHCC, FM, *Consells*, 1478, f. 45v.

En après fonch més proposat per los senyors de pahers al dit conseyll dient com l'any LXXV lo sènyer en Ffrancí Tarroga prestà a la vila vint lliures, de lles quals los regidors de aquell any li feren carta de comanda; lo dit Tarroga vol cobrar dites vint lliures per quitar altres vint lliures de ploms que féu en loch de dites vint lliures; lo dit Tarroga, en virtut de la dita carta de comanda, vexa e fa penre e arrestar als qui eren regidors qui les obligaren, ço és, lo sènyer en Moxó, lo sènyer en Verdera, n'Anthoni Domingo e Johan de Plegamans, los quals se congoxen e protesten contra la vila de tots danys, interessos e messions; la vila vuy no ha forma de pagar les vint lliures; és mester los sia dat forma e manera com les pagaran. En altra manera, si da[n]ys ne venen a la vila, sie a càrrech de aquest conseyll e no dels pahers.

Sobre açò lo dit honorable conseyll volch, acordà, que per levar danys e despeses als qui se obligaren e confessaren tenir en comanda dites xx lliures e a la vila, e provehix que dites vint lliures sien quitades e paguades al dit Ffrancí Tarroga. E que tots los ploms sien levats. E que en levar dits ploms entrevenguen los honorables n'Anthoni Bonet, notari, Johan de Plegamans, Anthoni Solanelles e Johan de Rius.

21

1478, setembre, 5. Cervera

Els paers de Cervera de l'any 1475, que es troben a la presó, insten als paers actuals per tal que paguin a Francí Tarroja, argenter, l'import dels ploms que ell va fabricar en aquella data.

AHCC, FM, *Consells*, 1478, paper solter.Fuit presentata die v^a septembris, anno M CCCC LXXVIII.

Ihesus Christo.

No ignoren les savieses de vosaltres, molt honorables e savis senyors de pahés e síndichs de la vila de Cervera, com en Johan Moxó e n'Anthoni Domingo e en Pere Verdera, de la dita vila de Cervera, en l'any M CCCC LXXV, essents pahés de la dita vila de Cervera, per complir cert pagament que per la universitat de dita vila de Cervera havien ha fer pregaren a n Francí Tarroga, argenter de dita vila, que fahés vint liures de ploms perquè poguessen complir dit pagament, e dit Tarroga los dix que no ho volia fer, car, com volria cobrar dits ploms, no poria haver la quantitat de la vila per cobrar dits ploms, e los dits Pere Verdera, Johan Moxó e Anthoni Domingo, la donchs pahés, vehent que no podien haver dites vint liures sens dapmatge gran de dita universitat, digueren al dit Tarroga que li oblligar[i]en dites vint liures dels ploms axí com volgués, e axí concordaren que en nom propi los damunt dits li oblligasen dites vint liures ab carta de comanda, e axí ho feren e lo síndich los féu carta de indepnitat, e axí és ver e notori. E après és se seguit que lo dit Francí Tarroga, en lo present any, en virtut de dita carta de comanda, ha fet arestar e ha fet metre en la presó comuna de dita vila, e encara huy fa tenir en la presó comuna, los dits Johan Moxó, Pere Verdera e Anthoni Domingo, per causa de dita carta de comanda, perquè voll cobrar dits ploms, de què los dits Pere Verdera e altres nomenats an sostengut e sostenen grans dans, interessos, preiudicis e lesions e iniúries, les qualls a sos ànimos revotant stimen tant quant per dret sien stimadores. E jatsie moltes e diverses vegades vos ne agen instats e requests que de dita carta de comanda, e obligació e presó, los

desliuraset e pagaset, o fesets cobrar a dit Francí Tarroga dits ploms fins a quantitat de vint liures predites, lo que havets recusat fer en gran dan e preiudici dels damunt dits; per tant et alias los damunt dits Johan Moxó, Anthoni Domingo e Pere Verdera, ho son legítim procurador, ab les presents insten e requiren a vosaltres dits mossens de pahés, micer Bernat Ninot, Anthoni Comalada, Berthomeu Figuera e Johan Martí, pahés l'any present de dita vila, que de continent paguets e pagar façats dites vint liures, e cobrar façats a dit Francí Tarroga dits ploms, e los desliurets e desliurar façats de la presó hon stan per dita rahó, e los paguets tots los dans, e los cancel·lets e cancel·lar façats dita carta de comanda, hon, si lo contrari per vosaltres era fet ho més differiets, lo que creure no poden, com los sie gran dan en la triga, protesten contra vosaltres e quiscú de vosaltres, e béns vostres, e de la dita vila, e universitat e singulars de aquella, de tots dans, missions e despeses, e de la iniúria e de totes coses lícites e permeses de protestar. Requerint a vós notari ne façats carta pública et tot quot, etc.

22

1478, setembre, 6. Cervera

El Consell de Cervera encomana als paers i prohoms la liquidació del deute contret amb Francí Tarroja, argenter, amb motiu dels ploms que aquest últim fabricà l'any 1475.

AHCC, FM, *Consells*, 1478, f. 48v.

En après fonch proposat al dit conseyll per los senyors de pahers dient com lo sènher en Pere Verdera, Johan Moxó e Anthoni Domingo, qui foren pahers l'any LXXV, per rahó de una carta de comanda de xx lliures que manlevaren del sènher en Ffrancí Tarroga, argenter, són vexats e detenguts en presó, en loch de lles quals lo dit Tarroga féu xx lliures de ploms, los quals lo dit Tarroga vol levar; no han forma de han (*sic*) pagar si per aquest conseyll no y és dada, en manera que la vila e los dits singulars sien levats de danys e despeses.

Sobre açò lo dit honorable conseyll volch, acordà, provehí e comès als senyors de pahers e a quatre pròmens que si volran penre, que ells o la maior part de ells, o per via de fer fer ploms, mudant emprenta, e haver licència de fer aquells, conduint persona o persones, de e ab aquells capítols e en e sots aquells pactes, formes e condicions que vistes les seran e concordar se poran, o manlevant dita quantitat de xx lliures a interès o sens interès, ab letra de cambi o ab altre qualsevulle contracte, perquè ells puxen haver dites xx lliures, e quitar los dits ploms, e ffer totes aquelles obligacions que vistes les seran, generals o specials, de qualsevulle béns e drets de la universitat, haguts e havedors, en manera que los dits obligats en les dites vint lliures isquen de congoxa e obligació, car lo present conseyll los done sobre dites coses, totes e sengles, tanta potestat com lo present conseyll ha. E lo que si despenrà e costarà que sie pres a compte dels senyors de pahers.

23

1479, maig, 1. Cervera

Francí Tarroja, argenter de Cervera, detalla les quantitats que li deu la vila.

AHCC, FM, *Consells*, 1479, paper solter.

Ihesus.

Comte del que deu la vila de Cervera a Francí Tarroja:

Primo me deu prestat de bosa.	1 lliura,	x sous.
Item més me deuen que me feren anar los senyors de paés a Çareal com lo sen[y]or mestre lo tenie asetiat, per III dies.		xv sous.
Item més me deuen per tres parells de cu[n]ys per fer los ploms.	III lliures,	vi sous.
Item més m'és degut per tres vegades que e fet los ploms com la vila los mudave, per mos treballs e de un gove que estave ab mi que y agudà.	vi lliures.	
Item m'és degut per III anys que m'a tengut la vila vint lliures prestades.	III lliures.	
Suma.	xiiii lliures,	xi sous.

24

1479, maig, 1. Cervera

El Consell de Cervera encomana als paers i prohoms que examinin la petició formulada per Francí Tarroja, argenter, i resolguin l'assumpte d'una manera justa.

AHCC, FM, *Consells*, 1479, f. 35v.

En après fonch proposat al dit conseyll per lo honorable en Ffrancí Tarroga, argenter de Cervera, dient com jatsie ell, per aquesta rahó que és vengut ara al present conseyll ho haia demanat en altres conseylls, encara fins ara no n ha pogut obtenir, que és cosa de molta admiració, car [si] aquesta vila vol rahó dels qui le són tenguts bé la deu fer als qui és tenguda. E stà en veritat que stants pahers [los] honorables en Johan Moxó [e] Pere Verdera, l'any LXXV, ell los prestà, per tanta necessitat que havie a la vila, xxxx o L sous. E més lo feren anar a Çareal, per quant lo mestre scriví ací per levar los ploms; aní son cost e despesa. E més li feren fer certs cunys per fer ploms e ha fets ploms per la vila. E com quiscun, treballant, sie digne de remuneració, pregue al present conseyll que li plàcie fer-lo pagar e remunerar segons ell done per lo present compte, qui munte, entre tot, xiiii lliures, xi sous. E més demane lo interès de x lliures que ha tengudes a la vila bé tres anys.

Sobre açò lo dit honorable conseyll volch, acordà e comès als senyors de pahers e en aquells pròmens que si volran penre, que els vegem e examinen les coses demanades per lo dit Tarroga, e que y facen e administren la justícia e que ho tracten al millor avantatge que poran de la vila.⁴

4. A l'AHCC no hi ha el llibre de *Clavaria* de l'any 1479, el qual podria contenir informació sobre la resolució de l'assumpte.

25

1479, maig, 15. Cervera

El Consell de Cervera no pren cap acord sobre la proposta d'encunyar ploms que substitueixin les pugeses que circulen per la vila.

AHCC, FM, *Consells*, 1479, f. 40

En après fonch proposat per los senyors de pahers dient com per la vila van moltes pugeses, e moltes de falses; moltes gents, signantment los forasters, que non volen penre a blats ni altres mercaderias. Si haurien a bé que fessen fer alguna quantitat de ploms e que hich expel·lissen les pugeses, per ço que non vingués da[n]y a la vila ni als singulars de aquella. Reporten-ho al present conseyll.

Sobre açò lo dit honorable conseyll no clogué res.

26

1479, setembre, 19. Cervera

El Consell de Cervera encomana als paers i prohoms la gestió de buscar les persones que puguin encarregar-se de la fabricació dels senyals o ploms de la vila.

AHCC, FM, *Consells*, 1479, f. 77v.

En après fonch proposat per los dits pahers al dit conseyll com han obtenguda licència del senyor rey de fer senyals o ploms dirigida al veguer de aquesta vila, e açò per tant com no hich ha moneda menuda par agualar comptes; són de parer ells que's facen xv o xvi lliures de malles e lo restant fins en cinquanta lliures que's facen dinals. Reporten-ho al present conseyll que ls plàcie conseyllar com se'n regiran ni que faran, sent-se que algunes persones ne penran càrrech de fer e tenir dits ploms e'n faran algun avantatge a la vila, ells tenran a tot son càrrech.

Sobre açò lo dit honorable conseyll volch, acordà e comès als senyors de pahers e en aquells pròmens que s'i volran penre, precedent la dita licència e continuada aquella, que ells puxen comanar e arrendar en aquelles persona o persones que vistes les seran e concordar se poran los dits senyalls e aquells hagen a penre e tenir a tot son càrrech, axí en quitar-los lo temps que serà concordat com en qualsevulle altra manera e que no stiguen gents a càrrech de la vila, obtenint-se per a la vila aquell millor útil que poran, assegurant-se'n bé de aquells a qui ls comanaran o tenran ells facen prestar e donar bona e ydònea caució, en manera com se deslliberarà levar-los los qui ls tenra[n] los hàian a quitar. E sobre açò fer, concordar, ordenar e fermar qualsevulle capítols en e sots aquells pactes, formes, condicions, stipulacions, interessos, penes, obligacions de béns, etc., que's poran concordar a tota utilitat de la dita vila.

27

1479, setembre, 29. Cervera

El Consell de Cervera confirma la decisió presa pels paers sobre l'encunyació de senyals o ploms.

AHCC, FM, *Consells*, 1479, f. 80.

En après fonch proposat al dit conseyll per lo sènyer n'Anthoni Solanelles e per en Nicholau Prats dient com vosaltres del conseyll ordinari havéu provehit que los senyals o ploms que devien fer que anàs al més donant, e sobre açò ells éran stats ab los pahers n'Esplugues e en Ffrancí e veheren certs capítols; donaren-los jornada a les viii hores e, axí hi foren, demanaren-los quals darien e, axí, sobre açò, ells se aturaren e aturaren se (*sic*) deslberació fins a vespres e, axí hi foren, ells prometeren xxxx sous per any e fonch-los respost que més hi darien e, axí, mossèn pàher en Ffrancí los dix que, haven parlat ab certa promenia, que ells los tornarían resposta e, axí, sens tornar-los ne parlar, los han comanats a altri e són-se burlats d'ells e crehen que non han res per a ells; són ací per benefici de la cosa pública e fer provehir en aquella, per ço reporten aquestes coses al present conseyll que li plàcie provehir.

Sobre açò lo dit honorable conseyll, loant e aprovant lo que los senyors de pahers han fet e concordat sobre los dits ploms, que alò sie servat.

28

1480, agost, 31. Cervera

Mestre Pere denuncia la possessió, entre altres monedes, d'una malla de Cervera.

AHCC, FN, Cervera, 52, Llorenç Serra, *Manual*, 1478-1480, paper solter.

Die xxxi^a augusti.

Mestre Pere denuncià que tenie una bossa, però que no tenie pus dinés sinó los sigüens:

Primo dos reals de argent, dues vuytenes e miga, iiij patachs e hun ardit dole[n]t e malla de Cervera. E dix que havie dades deu lliures a hu de sa terra que diuen ha nom Pere Barra de Calmels e aquelles ha trameses a sa cana (*sic*) e a sos fills, e que ha entorn deu dies que ls hi ha trameses, en què hi havie vi ducats, dos pacífichs e hun scut. E açò s'és fet en presència de mossèn comanador, micer Bernat Ninot, Anthoni Saliteda, notari, March Mathons e per testimonis Jacme Veciana, student, e Johan Oliveres, laurador.

29

1482, febrer, 3. Castelló d'Empúries

L'infant Enric mana a les autoritats de Cervera que no actuïn en

contra de la concessió feta a Francí Tarroja, argenter, de la fabricació dels senyals o ploms d'aquesta vila.

AHCC, FN, Cervera, 48, Berenguer Gassó, *Manual*, 1480-1482, paper solter.

Nos infans Enricus Aragonum et Sicilie, dux Segurbii, comes Empuriarum, locumtenens generalis serenissimi domini regis domini nostri observandissimi en principatu Cathalonie, regno Maioricarum et insulis ei aiacentibus, confidentes de fide et probitate vestri dilecti dicti domini regis et nostri Ffrancisci Tarroga, argenterii ville Cervarie, necnon supplicacionibus magnifici dilecti consilarii et regiam cancellariam regentis Anthonii de Bardaxino, utriusque iuris professoris, nobis super hiis reverenter effusis benigniter inclinati vobis eidem Ffrancisco Tarroga, argenterio, facturam et tenutam e vulgo dictos dels senyals o ploms eiusdem ville Cervarie quamdiu dicto domino regi aut nobis placuerit comittimus e fiducialiter comendamus ita tamen quod vos dictus Ffranciscus Tarroga et nemo alter prefatas facturam et tenutam dels senyals o ploms teneatis fideliter atque bene sub hoc pacto et condicione quod quolibet anno teneamini respondere eidem universitati ville Cervarie propter illorum tenutem quinquaginta solidorum Barchinonensium sicuti actenus anno quolibet fecistis et solvistis. Quapropter vicario, baiulo, subvicario, subbaiulo, assessori illorumque locatenentibus necnon paciariis consilioque consiliariorum prefate ville Cervarie dicimus, precipimus et mandamus quatenus contra presentem nostram comandam, dicto regio et nostro beneplacito perdurantibus, non veniant nec venire presumant aut sinant ratione aliqua sive causa si gratiam regiam et nostram caram habent et penam mille florenorum ultra regie ire et indignacionis incursum evitare cupiunt. In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus sigillo regio in dorso munitam. Data in villa nostra Castilionis Empuriarum, die tercio febroarii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o LXXXII°. L'infant.

Vidit Monffort pro generali thesaurario.

In Itinerum locumtenentis primo, folio LIII°.

Oblata die iovis XXVIII et ultima febroarii, anno M^o CCCC LXXXII°, per dictum Ffranciscum Tarroga honorabili consilio ordinario ville Cervarie intus aulam paciarie Cervarie, loco et more solitis congregatis, quam peciit sibi legi per me Berengarium Gaçó, qua lecta, etc., recepta, etc., pecierunt copiam que fuit sibi tradita cum iam esset facta et eis davi paratis, in quoquidem consilio presentes erant hii qui secuntur: [*espai en blanc*].

Testes Matheus Folquet, virgarius, et Iohannes Moragues, molinerius, Cervarie habitatores.

30

1484, gener, 31. Cervera

Els paers de Cervera donen instruccions a Joan Aymerich, cavaller, en relació amb la petició que ha de fer al rei sobre la concessió d'una llicència que permeti l'encunyació de senyals o ploms de coure.

AHCC, FM, Moneda, paper solter.

Memorial o instruccions fetes al magnífich mossèn Johan Aymerich, cavaller, en la vegueria de Cervera domiciliat, del que ha a fer ab la magestat del excel·lentíssimo

senyor lo senyor rey per la vila de Cervera quant a nostre senyor Déu serà plasent sie arribat ab sa senyoria.

Primo donarà la letra de crehença que se'n porte a la magestat del il·lustríssimo senyor lo senyor rey e, besant-li les mans de part dels regidors e pahers de la vila de Cervera, aquells comanarà en gràcia e mercè de sa excel·lència e senyoria.

Item explicarà la creença al dit excel·lentíssimo lo senyor rey, dient-li com en dies passats sa senyoria atorgà e donà licència e facultat en aquesta universitat de fer senyals o ploms fins en quantitat de cinquanta lliures, e açò perquè les gentes se poguessen agualar en lurs comerços, e que en virtut de dita licència e poder se són fets dits senyals e ploms. E com experiència ha mostrat e mostre que dels dits ploms se'n perden molts en dany de les gentes, e per semblant que aquells no's prenen sinó en la vila de Cervera e no per les circumstàncies de aquella, e serie pus saludable a la vila que dits senyals se mudassen, fahent aquells de coure eo aram ab lo senyal de la vila, axí com en Tarragona, Tàrraga e en altres parts ne fan e's prenen, per totes aquestes circumstàncies per què soplicarà lo dit senyor vulle donar licència e facultat a la dita universitat e regidós de aquella que puixe levar e fer levar los dits senyals de ploms e fer mudar aquells, fahent-los de coure eo aram ab lo senyal de la vila, fins en quantitat de vuytanta o cent lliures o segons porà, e aquells puixen fer fer en aquella persona o persones que a dits regidors e vila parrà, venre aquells, arrendar e sobre açò fer tots e sengles capítols e cartes a tota indemnitat de la vila.

Item, explicada dita crehença, treballarà en haver provisió del dit excel·lentíssimo senyor lo senyor rey donant facultat a la dita universitat de poder fer eo fer fer dits senyals e mudar e levar los qui vuy hic són sens perill ne incorriment de pena alguna e que dita vila los puixe venre, arrendar, fer fer en aquella persona o persones que ben vist los serà, e tot lo útil que n exirà o procehirà que sie de la vila, e fer e fermar sobre açò qualsevulle capítols e cartes, etc., no obstant qualsevulle provisió eho provisions per sa senyoria o per lo senyor infant sobre açò en contrari fetes, ab decret de nul·litat, manant al veguer, batle e tots altres oficials que dites coses tinguen e no contravinguen sots bones penes, etc., e tota hora que serà ben vist a la vila per semblant los puixe levar.

Item, donat recapte en les dites coses, farà fer dita provisió, trahent aquella ab son sagell, segons se pertany, remetent a sa magnificència totes les altres coses que sobre açò li parran ésser saludables a la vila, pus emperò no costen més de sexanta sous e menys al menys que porà fer.

Expeditum Cervarie, die xxxi mensis ianuarii, anno a nativitate Domini mº cccc lxxxº quarto.

31

1485, març, 12. Cervera

El Consell de Cervera encomana als paers que trobin una solució en el fet de la manca de pagament per part de Francí Tarroja, argenter, que té al seu càrrec la fabricació dels ploms de la població.

AHCC, FM, Consells, 1485, f. 29v.

Així mateix an preposat al present consell dient com ells han demanat al sènyer en Ffrancí Tarroja, argenter, los l sous fege a la vila per rahó dels ploms e si no'ls volie pagar que serie forçat hi haurien a provehir, segons lo[s] parrie, e lo dit argenter los respòs que ell no té res per lo senyor rey ni per la vila sinó per micer Anthoni de Bardaxí e axí hagueren moltes rahons; la conclusió fonch que si venie bé a la vila o no que ells (*sic*) los

tendrie e que d'açò se poden aconortar. E axí reporten al present consell hi provehesque per indemnitat de la vila lo que'lls parrà.

Sobre açò lo honorable consell deslberà e comès als senyors de pahers que ells hi provehesquen en levar o mudar-los o fer fer de nou, axí per via del senyor loctinent com encara per via de la magestat del senyor rey, o per aquelles vies los parrà, en manera la vila no sie deslbertada ne perjudicada en res e torne en sa llibertat, e lo que despenran per les dites coses, axí per haver proveisió o proveions dels dits senyors com per treballar per aquells, sie pres en compte dels senyors de pahers. E ço lo present consell done tal e tant gran poder als senyors de pahers e sobre dites coses, tan gran, com lo present consell ha.

32

1485, agost, 20. Cervera

El Consell de Cervera acorda que es faci tot el possible perquè la possessió dels ploms torni a les autoritats de la vila i, si això no es pot aconseguir, que no els tingui ningú.

AHCC, FM, *Consells*, 1485, f. 53.

Axí mateix és stat preposat per los senyors de pahers al present consell dient com en dies passats per proveisió de semblant consell ells volien cobrar los ploms que té lo argenter e micer Bardaxí no li vingué bé, dient que dit argenter ere en sa possessió e que sens no fos hoyt no y toquarie, e axí tenen una letra del senyor infant que fa al dit argenter que dins quatre dies après li serà presentada comparegue davant dit micer Bardaxí, e açò reporten al present consell perquè per aquell hi sie provehit bé e degudament com se pertany.

Sobre açò lo honorable consell deslberà que la letra sie presentada del senyor loctinent al dit Ffrancí Torroga e que al dit Bonet sie donat càrrech exprés que treball axí ab lo dit senyor loctinent com ab altres qualsevol persones de manera aquesta vila no sie deslbertada e que los ploms sien tornats a voluntat de la vila e, si no's podie haver que la vila los cobràs, sie suplicat a lo dit loctinent que en tota manera lo dit argenter ni nengú altri no'ls tingue. E si res se despenrà en açò que sie pres en compte als senyors de pahers.

33

1486, juliol, 22. Cervera

El Consell de Cervera acorda no presentar una lletra reial al lloctinent si Francí Tarroja, argenter, se sotmet a les ordinacions de la vila sobre la fabricació de ploms i renuncia a les provisions que ell obtingué sobre la possessió dels esmentats ploms.

AHCC, FM, *Consells*, 1486, f. 35.

En après fonch proposat al dit conseyll dient com trobant-se mossèn Gaspar de Gilabert, pàher, en Barchinona, hon era per fets de aquesta vila, anant a Barchinona lo honorable mossèn Anthoni Domingo, compàher lur, li fonch donada una letra per mossèn

Johan Aymerich, una letra de la magestat del senyor rey dirigida al senyor loctinent, diu-se e's creu sobre lo fet dels ploms que lo sènyer en Ffrancí Tarroga, argenter de aquesta vila, té, com los pahers passats ne aguessen dat càrrech al dit mossèn Aymerich e feta letra e memorial e instrucció. E és veritat que lo dit mossèn Gilabert ne parlà al advocat de la vila a Barchinona si la darie e, perquè a les hores ell no sabie sobre que era, fonch deslberat no donar-la ni encara vuy no s'és donada ans la tenen encara ací e la presenten al present conseyll closa e segellada, segons li fonch dona[da], car axí agué dit mossèn Gilabert, lo conseyll no la dons sens ordinació del conseyll, diu-se que en açó ha salari complit e entroduir semblants causes deu-s'i molt pensar. Dient més ells han parlat ab lo dit Ffrancí Tarroga sobre aquesta manera, lo qual los ha dit que no vol haver res contra la vila e que ell ne farà tot ço e quant ells volran, no obstant sobre açò ell tingue bona provisió, e que serà content pagar lo salari acustumat a la vila. Per tant, reporten aquestes coses al present conseyll que sobre aquestes coses li plàcie consellar e provehir com se'n regiran, si acceptaran la oferta del Tarroga o si presentaran la dita letra.

Sobre açó lo dit honorable conseyll, vista e hoyda la submissió que lo dit Tarroga fa, ço és, que vol star a la ordinació de la vila sobre lo fet dels ploms, volch, acordà e deslberà que, fahent lo dit Tarroga la dita submissió e servant la capitulació que és entre la vila e lo dit Tarroga e paguant los cinquanta sous que acostumave pagar dit Tarroga quiscun any, que sie admès a tenir dits ploms, a beneplàcit, emperò, de la dita vila. E renunciant ell a les provisió o provisions per ell obtengudes de la magestat del senyor rey o de son loctinent general sobre la tenuta de dits ploms. En altra manera, si no renunciarà o desestirà a la dita provisió, que no sie admès e que sie presentada la letra obtenguda de la prefata magestat del senyor rey al il·lustríssimo senyor infant e sie proseguit lo fet en manera que la vila torn en sa possessió dels ploms. E si res s'i despenrà que sie pres a compte als senyors de pahers.

34

1486, juliol, 30. Cervera

El Consell de Cervera acorda mantenir la resolució presa en la sessió anterior sobre la possessió dels ploms per Francí Tarroja i dóna plens poders als paers per concloure amb ell aquells pactes que creguin convenients.

AHCC, FM, Consells, 1486, f. 37.

En après fonch proposat al dit conseyll per lo sènyer Francí Tarroga, argenter de Cervera, dient com l'any LXVI la vila féu fer certs ploms, en los quals no entrevengué, e foren-ne fets de falsos gran quantitat e convengué a la vila levar-los e feren fer a ell certs cunys, donant tayll de altres, vist lo gran abús, foren-ne quitats dels primers e compensats ab taylles de la vila e molts de fora la vila quis clamaren de la fahició; foren pagats a ell xxxx sous; après feren altre pacte o capitulació que n paguàs 1. sous, prestant o bestrahent ell a la vila xx lliures per quant mossèn Eybri se trobave ací qui los congoxave per diners havie de haver de la vila. E, finalment, fet gran discurs de aquesta matèria, trobant-se ací micer Bardaxí, perquè s'eren algunes sclamacions o requestes se fàhian sobre aquestes coses, fonch demanat per ell a tota la promenia, qui fonch a casa sua sobre lo fet del regiment, si eran contents del dit Tarroga sobre lo fet de la tenuta dels ploms e si nengun se clamave de ell, e fonch-li dit que ans ne éran bé contents de la manera que'ls portave

e administrave e axí ell os preguà com aquells qui representaven la vila lo y volguessen sostenir, no obstant que alguns los volguessen en dassen maior stipendi, e axí fonch offert al dit mossèn regent; après de açò, continuant algú moltes requestes contra los pahers que ls donassen al enquant qui més hi dave, fonch conseyllat a ell per alguns de la vila e encara ajudat a ordenar la provisió que n anàs a Barchinona al dit regent e que'l supplicàs, vista la oferta feta per part de la vila, que li fes alguna provisió que no ls li poguessen levar. Tostemps que aquest conseyll serà content de remetre-u als senyors de pahers, tractant-ho per en manera ell no reste en vergonya, serà content renunciar, no ha fahent-li vergonya ni que la gent age de creure que li han passada la ploma per lo nas, comanant-los a altre, com ell fins ací ne age agut prou trebayll en defenre-lls.

Sobre açò los set del dit conseyll, stant e perseverant en la deslberació en lo prop precedent conseyll celebrat feta, volch [e] acordà aquella sie servada, donant poder a mossenyors de pahers que ells puxen admetre lo dit Tarroga a la tenuta dels dits ploms per aquell temps que vist los serà. E sobre açò fer, ordenar, concordar e fermar aquells capítols que vist los seran en e sots aquells pactes, formes, condicions, obligacions, stipulacions, juraments, penes e altres clàusules e cauteles que vistes los seran necessàries e oportunes.

Anthoni Saliteda dix que és del parer del conseyll prop passat, ço és, que sie a beniplàcit de la universitat lo temps.

Miquell Bonjoch, ídem.

Johan Martí, ídem.

Luys de Maldà, ídem.

Loren Serra, ídem.

Johan Cornet, ídem e que pach lo que és degut.

Anthoni Çabater que és del parer del conseyll sdevenidor.

35

1486, agost, 14. Cervera

El Consell de Cervera faculta els paers perquè puguin establir, en relació amb els ploms, els pactes convenients amb Francí Tarroja.

AHCC, FM, *Consells*, 1486, f. 41v.

E més fonch proposat al dit conseyll per los senyors de pahers dient com en lo conseyll a xxx de juliol prop passat celebrat sobre la tenuta dels ploms que té lo honorable Ffrancí Tarroga, en la deslberació no foren de acort la maior part e stà en alguna dubitació la concensió feta si és vàlida, in dubiis tutior pars est eligenda, ço és, que sie reportat en semblant conseyll en manera que per aquell sie feta deslberació tal que no age dupte ni ambigüitat alguna en les coses. Reporten-ho al present conseyll que li plàcie provehir.

Sobre açò lo dit honorable conseyll volch, acordà e comès a mossenyors de pahers que, renunciant lo dit Tarroga a qualsevulle provisions que ell tingue per rahó de la tenuta dels dits ploms, que ells puxen contractar, cloure e finar sobre dits ploms ab lo dit Tarroga o altres sobre la tenuta dels dits ploms e de e sobre açò fer, concordar, ordenar, cloure, finar, fermar e jurar qualsevulle capítols en e sots aquells pactes, formes, condicions, vies, formes e maneres, condicions [e] stipulacions, ab los juraments e altres clàusules e cauteles que vistes los seran e concordar se poran, car lo present conseyll los done sobre

dites coses, totes e sengles, tant poder com lo present conselly ha, havent ara per lavors per ferm e per agradable tot ço e quant per ells serà fet, concordat e fermat, a beneplàcit emperò de la universitat.

36

1486, setembre, 27. Cervera

El Consell de Cervera faculta, novament, els paers perquè puguin establir, en relació amb els ploms, els pactes convenients amb Francí Tarroja.

AHCC, FM, *Consells*, 1486, f. 50v.

E més, finalment, fonch proposat al dit conselly per los senyors de pahers dien com sobre la tenuta dels ploms que té lo sènher en Francí Tarroga se han fetes per semblant conselly moltes deslberacions sobre les quals e per rahó de lles quals ells han comunicat moltes veguades ab dit Tarroga; ells l'an conduït que serà content renunciar a totes provisions que tingue en favor sua per rahó dels dits ploms, pus no li faran vergonya que ls leven a ell e que ls lexen a altri e que ls li lexen per a una temporada rahonable, car ell serà content pagar ço quen acostumave pagar a la vila. Reporten-ho al present conselly que sobre aquestes coses li plàcie provehir e deslberar com pus saludablement li parrà per bé de la vila.

Sobre açò lo dit conselly volch, acordà e comès a mossenyors de pahers que, renunciant lo dit Tarroga a totes provisions per ell obtengudes fins la present jornada per rahó dels dits ploms, que ells se puxen concordar ab lo dit Tarroga e conduir aquell per a la tenuta de dits ploms e senyals per fer agualaments de comptes e lexar-li aquells per aquell temps que ab ell se poran concordar, paguant lo stipendi acostumat, axí lo que deu fins ací com lo que deurà d'aquí avant. E sobre açò fer, ordenar, concordar, fermar e jurar aquells capítols en e sots aquells pactes, formes, condicions e retencions, stipulacions, juraments, homanatge, penes e altres clàusules e cauteles que vistes los seran e concordar se poran ab lo dit Tarroga, car lo present conselly los done sobre dites coses, totes e sengles, tanta potestat com lo present conselly ha, paguant lo stipendi acostumat com dit és, axí lo degut com lo devedor. E si la vila deslberarà levar los dits ploms de tot que sie libertat de la dita vila, emperò que durant lo temps que s concordaran ab dit Tarroga que no ls li puxen levar al dit Tarroga ni comanar a altri.

37

1486, novembre, 4. Cervera

El Consell de Cervera encarrega als paers que, en relació amb els ploms, tinguin en compte si la renúncia de Francí Tarroja pot deixar a la vila sense facultat de fabricar-los.

AHCC, FM, *Consells*, 1486, f. 58v.

En après fonch proposat per los dits pahers al dit conselly dient com ells han

comunicat, juxta la deslberació e comissió de semblant conseyll, ab lo sènher en Francí Tarroga, argenter, sobre lo fet dels ploms, lo qual és content de renunciar a l[e]s provisions que té sobre aquells. Emperò nosaltres havem dubte que, com ell hage renunciat a dites provisions, que la vila age après facultat ni potestat de poder fer fer ploms. Reporten-ho al present conseyll que sobre açò li plàcie prestar-los conseyll, per ço que la vila no restàs inprovisa e que no y age més despesa, que no n haurà profit la vila. Diu que mossèn Solsona, que Déus hage, n'i havie feta en dies passats una letra a la vila que se'n havie obtenguda del senyor rey.

Sobre açò lo dit conseyll volch, acordà e comès a mossenyors de pahers que ells vegen e facen veure e regonèxer dita provisió o provisions o letra de mossèn Solsona e, si a ells o als advocats de la vila serà vist que dita provisió baste, que facen renunciar al dit Tarroga e, si no bastarà, que se stiguen com se stan fins a tant se age aguda altra provisió, segons és stat atorgat per lo senyor infant, loctinent general de la magestat del senyor rey, en poder d'en Puigmagà, secretari del dit senyor.

38

1486, desembre, 4. Cervera

El Consell de Cervera encarrega als paers que comprovin la petició formulada per Francí Tarroja, segons la qual encara se li deuria la fabricació de motlles i ploms.

AHCC, FM, *Consells*, 1486, f. 61v.

E més fonch proposat al dit conseyll per lo dit Francí Tarroga dient com ell s'és acunçat e concordat ab la vila eo regidors de aquella sobre l'ofe[r]ta de la tenuta dels ploms per fer-ne pler a la vila e als senyors de pahers. És veritat que són de acort no obstant que, juxta la provisió que ell té del senyor rey o de son loctinent, que ell pach de tres anyades a la vila, per quiscun any L sous. E ver que la vila és tengut (*sic*) a ell, axí per fer molles de temps passat dels ploms que corrien per la vila com encara per la factura de aquells, e ja ne penia plet entre la vila e ell en poder del sènher en Johan Ponch, qui tenia lavors la cort de la ballia.

Sobre açò lo dit honorable conseyll volch, acordà e comès a mossenyors de pahers que vegen si al dit Tarroga és degut o no e, si degut li serà, que li sia feta rahò; hon no, que pach a la vila. E si res hi havie duptes, que n agen conseyll dels advocats de la vila.

39

1487. Cervera

Joan Ponç, notari de Cervera, fa constar la quantitat que li deu la vila, import dels ploms que lliurà.

AHCC, FN, Cervera, 43, Joan Ponç, *Manual*, 1487-1489, s.f.

Deu-me la vila de Cervera per los ploms que m foneren l'a[n]y M cccc Lxx, [xx] sous, e han compensat ab tothom e no ab mi; vull-ho cobrar. xx sous.

40

1488, octubre, 22. Cervera

El clavari de la universitat de Cervera justifica el pagament efectuat a Joan Ponç, notari, de l'import de certa quantitat de ploms.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1488, f. 30v.

Item li fem donar dit dia al discret en Johan Ponç, notari, vint sous e sis dinés per vint sous e sis dinés de ploms que ell restituhí a la dita vila en lo temps que dita vila tenie dits ploms a son càrrech, ha n'í àpocha en poder del dit notari, a xxii de octubre ayn lxxx huyt. i lliura, vi [dinés].

41

1491, gener, 24. Cervera

El clavari de la universitat de Cervera justifica l'ingrès de la quantitat pagada per Francí Tarroja, corresponent a l'any 1490, per l'administració que ell té dels ploms de la vila.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1490, f. 3.

Item, a xxiiii de giner de 91, rebé del senyor en Francí Tarroga, per lo pacte que té fet ab la vila per los ploms, e són per l'any noranta, dues lliures, deu sous. ii lliures, x sous.

42

1492, octubre, 25. Cervera

El Consell de Cervera acorda fer treure una provisió que reservi a les autoritats de la vila la fabricació dels ploms i en permeti l'encunyació d'una quantiat equivalent a 100 lliures.

AHCC, FM, *Consells*, 1492, f. 68v.

Més fonch preposat en lo dit consell per los dits senyors de pahers com moltes persones són vengudes a ells dients que si'ls volen dexas la factura o senyals dels ploms de la present vila, que y donaran dotze lliures, e que en Francí Torroga, qui'ls té, no'n done sinó l sous, per ço ho reporten en lo present consell los plàcie voler-los concellar e provehir.

Sobre açò lo dit honorable consell volch, acordà e diliberà que sie treta una provisió de la audiència o del senyor rey, continent que la factura o senyals dels ploms de la present vila estiguen a total disposició de la vila eo consell de aquella, e ço que si despenrà que sie pres a compte, e quen puguén fer fins en cantitat de cent lliures.

1493, maig, 4. Cervera

Els paers de Cervera donen instruccions a Pere Boix, síndic de la vila, en relació amb la petició que ha de fer al rei sobre la fabricació dels ploms.

AHCC, FM, Moneda, paper solter.

Memorial e instruccions fetes per los magnífichs e honorables pahers e pròmens de la vila de Cervera, juxta la potestat als dits pahers e pròmens atribuïda per lo honorable consell de la xxiiii^a a quatre del mes de maig corrent e deiús scrit en la sala de la paheria de dita vila celebrat, al magnífich micer Pere Boix, doctor en quiscun dret, síndich e misatger de la dita vila, tramès a la cort qui és convocada e s deu celebrar en la ciutat de Barchinona per la magestat del rey, nostre senyor, a set del dit e deiús scrit mes.

[...].

E més supplicarà dit síndich a la prefeta magestat, que sie de mercè sua que la factura dels ploms que vuy se fan en aquesta vila sigue en facultat e ordinació de dita vila en tenir e levar-los, revochant qualsevulle provisions e comissions que fins ací sien estades fetes de la tenuta e factura dels dits ploms a qualsevulle altres persona o persones, e sobre açò haver una provisió de la prefata real magestat tal qual és necessària, juxta lo contingut en lo present capítol. E que se'n puxen fer fins en cent lliures e, si cent no's porà haver, fins en cinquanta lliures. Emperò que, si en la dita cort tantost en lo principi se tractarà e's conclourà sobre lo fet de les monedes, que no sie suplicat del contingut en lo present capítol, e, si no s'i tractarà ni's conclourà de dites monedes, que en tal cars sie exequat lo present capítol e lo contingut en aquell.

[...].

Expeditum Cervarie, die sabbati intitulata iiii die mensis madii, anno a nativitate Domini m^o cccc lxxxxiii^o.

1494, gener, 20. Cervera

El Consell de Cervera acorda fer una crida manant que tothom que tingui ploms de la vila els hagi de restituir.

AHCC, FM, Consells, 1494, f. 16v.

E més fonch preposat al dit magnífich e honorable consell per los dits senyors de pahers dihents que poch ha lo veguer, a instància de Francí Torroga, argenter, féu fer una crida que ningú no guosàs tenir més de xx sous de ploms e ara exequete als qui més ne tenen en pena de x lliures, per la qual ocasió li és estat donat un protest. E axí mateix se diu van molts ploms falsos, que ara darrerament lo veguer ne ha seguit hun home, lo qual ha fet penre a Vallfogona, que hich havie mesos ploms falsos, e lo dit Torroga nos ha requests ells hi provehesquen, los quals ploms no fan sinó dany a la vila, per ço ho reporten al present consell que ls plàcie voler-hi provehir.

Sobre açò lo dit magnífich e honorable consell volch, acordà e deliberà que, juxta forma de la capitulació feta e ffermada entre la present universitat e lo dit Francí Torroga

sobre los dits ploms o senyals, sien fetes crida o crides per los lochs acostumats de la present vila e defora aquella, segons deliberaran los dits senyors de pahers, per honra de la vila, que tothom que tingue dels dits ploms los agen a tornar e restituhir, e que quant se restituhiran hi sien los senyors de pahers o aquells o aquell que ells deliberaran, ensemps ab llur notari, que continue les quantitats que s restituiran perquè se pusque veure e exhaminar quants ploms van ne quins, attès que n'ich van de falsos, e que, après que cobrats seran, sie tornat en semblant consell perquè hi sie provehit e deliberat si levaran aquells de tot o si'n faran ffer de altres.

45

1494, gener, 28. Cervera

Llorenç Serra, síndic de Cervera, requereix Francesc Tarroja, major, argenter de Cervera, perquè recuperi els ploms, diners o senyals que ha fet.

AHCC, FN, Cervera, 55, Antoni Romeu, *Manual*, 1493-1495, s.f.

Die martis xxviii ianuarii, anno predicto, Cervarie.

Per honorabilem Laurencium Serra, notarium, sindicum ordinarium Cervarie, intus domum paciarie dicte ville, ffuit requisitus Ffranciscus Torroga, maior dierum, argenterius dicte ville, quatenus iuxta fformam septum capituli contenti in capitulacione facta et ffirmata inter dictam universitatem ex una et ipsum partibus ex alia, die xxv mensis septembris, anni M cccc lxxviii, recuperasset los ploms, dinés o senyals quos fecit. Qui quidem Tarroga verbo respondens dixit que és prest e apparellat fet tot ço que fer degue de justícia. Quibus, etc.

Testes sunt Ffranciscus Molgosa, mercator, et Iacobus Rochamora, textor, Cervarie.

46

1494, febrer, 18. Cervera

El Consell de Cervera acorda encomanar als paers que intervinguin en l'afer de l'excessiva fabricació de ploms que ha fet l'argenter Francí Tarroja.

AHCC, FM, *Consells*, 1494, f. 19v.

En après fonch preposat per los dits senyors de pahers al dit magnífich e honorable consell dients que no ignore lo present consell com fonch deliberat per semblant consell los ploms, dinés o senyals de aquesta vila fossen levats, e que axí ho han exequtat e és se trobat que en Francí Torroga, que tenie la factura de dits ploms, ne ha fets molt més que non podie fer e ara, los xx dies passats, dins los quals se havien de cobrar si lur porten, non vol cobrar ningú, per ço ho reporten al present consell que y vullen provehir.

Sobre açò lo dit magnífich e honorable consell volch, acordà, deliberà e comès als senyors de pahers que a consell dels advocats de la vila hi provehesquen e exequten tot lo que per aquells serà consellat a tota indemnitat de la vila.

1562, novembre, 30. Cervera

El Consell de Vint-i-quatrena de Cervera acorda deixar per a una altra ocasió la proposta de fabricar moneda.

AHCC, FM, *Consells de vint-i-quatrena*,
1561-1572, f. 27.

Més fonch preposat per mossèn Joan Palau en effecte que perquè la vila de Cervera sie més alimentada y poblada, en loch de despoblar-se, que tindrie a bé se fes moneda una quantitat certa, com acostumave la vila, y serà beneficiar los poblats.

Sobre la qual preposició dit magnífich consell determenà y conclogué que per ara se dexe a major determinació.

1577, setembre, 23. Cervera

El Consell de Vint-i-quatrena de Cervera elegeix a Pere Ausies de March per anar a Barcelona a sol·licitar una llicència del lloctinent general per fabricar menuts per un import de 1.000 lliures.

AHCC, FM, *Consells de Vint-i-quatrena*,
1573-1584, f. 72v.

Més fons preposat per los senyors de pahers dient que y ha necessitat de fer menuts, que elegesquen una persona per anar en Barcelona per haver una licència del senyor lochtinent general per fer dits menuts fis a mil lliures.

Sobre açò lo magnífich consell deliberà y acordà y elegí la persona del magnífich senyor Pere Usies de March, donzell, per a haver dita licència per fer fins en mill lliures de menuts.

1582, febrer, 7. Cervera

El Consell de Vint-i-quatrena de Cervera acorda deixar a la discreció dels paers la possibilitat de demanar un privilegi per fabricar menuts.

AHCC, FM, *Consells de Vint-i-quatrena*,
1573-1584, f. 116v.

Més fonch preposat per dits senyors de pahers dient que pus se exelència és ací, que si ls par se li age de demanar un privilegi per a fer menuts, que ho determinen.

Sobre açò lo magnífich consell deliberà y acordà que, quant al demanar de gràties

de privilegis ho dexar de demanar, ho remete y dexa a la bona discreció dels senyors de pahers.

50

1598, març, 26. Cervera

El Consell ordinari de Cervera acorda remetre al Consell de Vint-i-quatrena una proposta de fabricar menuts.

AHCC, FM, *Consells*, 1598, f. 23.

Més fonch proposat per dits senyors pahers que per la present vila van molts menuts falsos y que per abatre aquells se vege si y haurà privilegi de fer-ne, y si no n'i haurà si-s demanarà de nou, que tenint semblant privilegi ne porà resultar gran profit a la universitat.

Sobre assò fou determenat semblamment sie remès a la xxiiii^a.⁵

51

1626, gener, 20. Cervera

Els paers de Cervera i prohoms donen instruccions als síndics d'aquesta població en relació amb la petició que han de fer al rei, aprofitant les corts que se celebraran a Barcelona, sobre la concessió d'un privilegi que permeti l'encunyació de 20.000 lliures de diners.

AHCC, FM, Moneda, paper solter.

[...].

Item per quant la present universitat reste carregada de molts deutes y grans censals, tant per lo que ha patit en les riguroses executions del quint, que importe tres mila (*sic*) lliures o serca, quant per los anys stèrils, per los quals stan en última calempnitat y misèria, en tant que reste endarrerida a diversos creadors censalistes y altres dèbits y càrrechs ordinaris y extraordinaris en la suma de més de tres mília lliures, per los infortunis ha tingut dita universitat en diverses ocasions y per los grans gastos se li offereyxen al present, tant per reparar la iglésia major, acabar la capella del Santíssim Misteri, per la reparació de muralles y torres, que stan dirrohides y en diversos panys o liensos de ella per terra, y per altres motius que s deixen a la prudència y discreció de dits senyors síndichs, se supplicarà humilment a sa cathòlica magestat que en subventió de tantes necessitats y per a total remey d'esta vila, no tenint-ne altre per a aixir de elles, que sie de son real servey concedir a dita universitat privilegi real de poder fer o encuny[a]r diners ab les armes de dita vila a la una part y a l'altra la effígie de sa magestat fins en suma de vint mília lliures, representant ab tota efficàtia a sa magestat que dita universitat ha remirat y llançat los ulls per tots los camins y vies ab los quals hagués pogut scusar lo demanar dit privilegi, però que, no trobant altra via, han recorregut al dit remey y com a últim perfugi y reparo de totes ses necessitats, y dita concessió han de supplicar se fasse absolutament sens poder lo procurador fiscal de sa magestat ni altres officials pretèndrer

5. En el llibre de *Consells de Vint-i-quatrena* no hi hem trobat cap menció sobre aquest assumpte.

dret algú de quint en la dita moneda fahedora ni altra qualsevol spècie de dret o vectigal. [...].

De manament de dits senyors de pahers y prohòmens foren despedides per mi Raffel Joan Montaner, burgès, notari públich de la vila, scrivà de la casa de la paheria. De Cervera, als xx de janer M DC XXVI.

[*Al marge del text:*] 5. Que per a remediarse dels grans censals fa y mantenir murales [y] pintar lo retaule, se demane pugue fer menuts o ardits com a cap de la vegueria y, si les demás vegueries o demanen, quen fassen totes contínuament com la ciutat de Barcelona y que's reben com los de Barccelona per tota Cathalunya.

52

1626, abril, 27. Barcelona

Joan Fuster, síndic de la universitat de Cervera, comunica als paers d'aquesta població que ja ha presentat al rei la petició d'un privilegi que permeti poder fabricar menuts.

AHCC, FM, Correspondència.

Il·lustres senyors:

Disapte prob passat, ab parer del Magre y de micer Soler [y de] micer Montornès, doní a sa magestat tres súpriques fetes per dit Montornès [...].

[...] l'altra súprika conté lo de les bosses y fàbrica dels menuts [...].

En Barcelona, abril 27 de 1626.

Il·lustres senyors.

Besa la mà de vostres mercès, lo síndich d'exa vila.

Joan Fuster.

53

1626, abril, 29. Barcelona

Joan Fuster, síndic de la universitat de Cervera, comunica als paers d'aquesta població que la petició d'un privilegi que permeti poder fabricar menuts ha estat denegada.

AHCC, FM, Correspondència.

Il·lustres senyors:

[...] sa magestat [...] en lo dels menuts respon que no y ha llugar; diuen que's fa una constitució que no's puguén fer menuts en Vich ni en altres ciutats i viles, sinó en la ciutat de Barcelona; les ciutats y viles quen fabriquen ja exiren a sa defensa y segons los contraris prevaldran també ynsistirem y continuarem nostra petició [...].

En Barcelona, abril 29 de 1626.

Besa la mà de vostres mercès, lo síndich d'exa vila.

Joan Fuster.